

សិទ្ធិមានបញ្ហាបាយ និងពេលវេលាគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី និង សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា ("មនចូលិ") គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ ម ("ក.ម.ស. បក្ស សម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេសសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិវិធីនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចក្ខុវិស័យរបស់ មក គឺ.ម.ស.ចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាច ទទួលបានសិទ្ធិមនុស្សមូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិវិធីគ្មាននិទណ្ឌភាព ទទួលបានការការពារ ស្មើភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុង ដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ពីការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រទេស ដោយនិរន្តរភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។

ស្លាកសញ្ញារបស់ មក មានរូបសត្វ.ម.ស.ស្លាបពណ៌ស កំពុងហើររំបំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃ ដែលមានន័យថា គឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់សិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារ ព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទ សិទ្ធិនិងសេរីភាព និងទទួលបានពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនងនិងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យឃ្វីនឡែនទីក្រុងប្រ៊ីស ប៊ែន)Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពី ម ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ.ម.ស.www.cchrcambodia.org។

អំពីគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិមានមធ្យោបាយ និងពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការពារក្តី និងសិទ្ធិនិយាយជាមួយ មេធាវី គឺជាផ្នែកមួយនៃមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ដែលបង្កើតឡើងដោយគម្រោង សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក ("គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយ យុត្តិធម៌")។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅ ប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានបំណងលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងការអនុ វត្តជាក់ស្តែង។ គម្រោងនេះមានគោលដៅរួមទៅក្នុងការបង្កើនអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ដើម្បីសម្រេច គោលដៅរួមនេះ គម្រោងមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ចៀបនូវគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយ យុត្តិធម៌ក្នុងចំណោមសាធារណជន តាមរយៈលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយ យុត្តិធម៌ និងបង្កើនការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការ សង្កេតការណ៍សវនាការ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ម.ស.ម.ក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះអង្គការដាយកូនៀ (Diakonia) និងប្រទេសស៊ុយអែតសម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មាតិកានៃមេរៀននេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ ម.ស.ម.ក ហើយមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់អង្គការ Diakonia និងប្រទេសស៊ុយអែតនោះទេ។

ចម្ងល់ និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មក តាមរយៈអាស.ម.ស.យដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ ២៣ ៧២ ៦៩ ០១ (០)

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org ។

មាតិកា

១. និយមន័យ	1
១.១ សិទ្ធិមានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី	1
១.២ សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី.....	2
២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់	1
២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ.....	1
២.២ ច្បាប់ជាតិ	1
៣. សារសំខាន់	1
៤. ផែនការណ៍	1

**សិទ្ធិមាណមធ្យោបាយ និងពេល
វេលាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការពារក្តី
និងសិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី**

១. និយមន័យ

១.១ សិទ្ធិមានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី

សិទ្ធិមានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តីមានចែងអំពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដែលត្រូវការ ដើម្បីធានាថាជនជាប់ចោទមានមធ្យោបាយអាចរៀបចំការពារក្តីបានត្រឹមត្រូវ។ សិទ្ធិនេះអនុវត្តនៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃដំណើរការនីតិវិធីផ្លូវច្បាប់ទាំងអស់ និងចំពោះការចោទប្រកាន់រឿងព្រហ្មទណ្ឌទាំងអស់ដោយមិនគិតអំពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនោះទេ។¹

- ពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់៖ រយៈពេលដែល “គ្រប់គ្រាន់” អាស្រ័យទៅលើកាលៈទេសៈនៃសំណុំរឿងនីមួយៗ។² កត្តាដែលពាក់ព័ន្ធរួមមាន ភាពស្មុគស្មាញនៃសំណុំរឿង ការទទួលបានព័ត៌មាន របស់ជនជាប់ចោទនូវភស្តុតាង និងពេលវេលាកំណត់ ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ជាតិ ទោះបីជាកត្តាទាំងនេះតែមួយគត់មិនមែនជាសេចក្តីម្រេចក៏ដោយ។ គោលការណ៍ណែនាំនៃលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃ “ពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់” គឺដើម្បីធានាថាជនជាប់ចោទអាចរៀបចំបានត្រឹមត្រូវក្នុងការពារក្តីទល់នឹងភស្តុតាងរបស់អយ្យការ ការស៊ើបអង្កេត និងការបង្ហាញសាក្សីការពារក្តី។³ ប្រសិនបើមេធាវីការពារក្តីយល់ថាពួកគេពុំមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរៀបចំការពារក្តីឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ទេនោះ ពួកគេអាចស្នើសុំការពន្យារពេលសវនាការ នេះគឺជាកត្តាទីរបស់ពួកគេក្នុងការស្នើសុំការពន្យារពេលនេះ។⁴

តុល្យភាពត្រូវតែមានរវាងសិទ្ធិក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ នៅក្នុងរយៈពេលមួយដែលសមហេតុផល និងសិទ្ធិមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី។⁵

¹ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ “សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌” ច្បាប់ចោះពុម្ពផ្សាយលើកទីពីរ (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៧៤ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/>.

² គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២--មាត្រា១៤៖ សិទ្ធិស្មើភាពចំពោះមុខតុលាការ និងសាលាជម្រះក្តី និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (C/PPR/C/GC/32 ២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ (កថាខណ្ឌ ៣២ និងទី៤៩, <https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html> (គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២)។

³ ម.ស.ម.ក “ការឃ្លាំមើលសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅប្រទេសកម្ពុជានៅ សាលាឧទ្ធរណ៍៖ របាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៩ – ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០” (ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០២១) ទំព័រ ២៣ <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://www.cchrcambodia.org/admin/media/report/report/english/FTR-Annual-Report-English-2019-2020.pdf>

⁴ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣២

⁵ ម.ស.ម.ក “សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងការឃ្លាំមើលការជំនុំជម្រះ” (ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ១៦ https://cchrcambodia.org/admin/media/report/report/english/CCHR_FTR_and_Trial_Monitoring_Handbook_Feb%202012_ENG.pdf

• **មធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់៖** មធ្យោបាយចាំបាច់ដែលមេធាវីការពារក្តីត្រូវការរួមមាន៖⁶

- ការទទួលបានឯកសារសំណុំរឿង និងភស្តុតាងដើម្បីឱ្យជនជាប់ចោទអាចដឹងច្បាស់អំពីការចោទប្រកាន់មកលើពួកគេ និងអាចផ្តល់ការណែនាំពេញលេញដល់មេធាវីរបស់ពួកគេ។ ដូច្នេះសិទ្ធិនេះមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងសិទ្ធិយល់ដឹងអំពីប្រភេទ និងមូលហេតុនៃការចោទប្រកាន់ភ្លាមៗ។ (សូមមើលមេរៀនអំពីសិទ្ធិយល់ដឹងឱ្យកាន់តែច្បាស់អំពីប្រភេទ និង មូលហេតុនៃការចោទប្រកាន់)។
- ការទទួលបានឯកសារទាំងអស់ដែលតំណាងអយ្យការគ្រោងនឹងបង្ហាញនៅក្នុងតុលាការ ឬ ដែលមានលក្ខណៈដោះបន្ទុក ដែលមានន័យថាជាឯកសារដែលបង្ហាញពីភាពគ្មានទោស និងភស្តុតាង ដែលអាចជួយដល់ការការពារក្តី។
- នៅដំណាក់កាលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ការទទួលបានសាលក្រមដោយមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងដែលការពណ៌នាអំពីការជំនុំជម្រះរបស់ពួកគេ។ សិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចដែលមានសំអាងហេតុ គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការធ្វើឱ្យជនជាប់ចោទអាចរៀបចំការការពារក្តីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព (សូមមើលមេរៀនអំពីសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេចដែលមាន សំអាងហេតុសម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម)។

១.២ សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី

ដើម្បីរៀបចំការការពារក្តី ជនជាប់ចោទត្រូវមានពេលវេលាក្នុងការទំនាក់ទំនងជាមួយមេធាវីដែលខ្លួនបានជ្រើសរើស ដូច្នេះ ពួកគេត្រូវទទួលបានការអនុញ្ញាតឱ្យមានមេធាវីការពារក្តីភ្លាមៗ។ សិទ្ធិនេះផ្តល់ជូនចំពោះជនជាប់ចោទទាំងអស់ ប៉ុន្តែគឺកាន់តែមានសារៈសំខាន់នៅពេលដែលជនជាប់ចោទស្ថិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួន ឬ ជាប់ពន្ធនាគារ។⁷

មធ្យោបាយអាចឱ្យការប្រាស្រ័យទាក់ទងដោយសម្ងាត់រវាងជនជាប់ចោទ និងមេធាវីរបស់ពួកគេត្រូវតែមាន⁸ ជាពិសេស នៅពេលដែលជនជាប់ចោទកំពុងស្ថិតក្រោមការឃុំខ្លួន។

⁶ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣២ និង ៣៣ <https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html>

⁷ OSCE “អត្ថបទច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌” (ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ ១២០ <https://www.osce.org/odihr/94214#:~:text=The%20Legal%20Digest%20of%20International,of%20OSCE%20trial%20monitoring%20operations>។

⁸ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣៤ <https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html>។

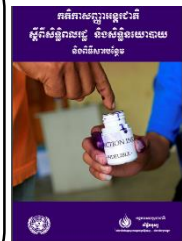
ដើម្បីឱ្យសិទ្ធិនេះអាចអនុវត្តដោយ ប្រសិទ្ធភាព ជនជាប់ចោទត្រូវតែអាចធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយមេធាវី របស់ពួកគេដោយសម្ងាត់ និង គ្មានការរឹតត្បិត អំណាច ឬការជ្រៀតជ្រែកហួសហេតុ។^១

២. ក្រមខ័ណ្ឌច្បាប់

សិទ្ធិទទួលបានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី និង សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី ត្រូវបានការពារយ៉ាងច្បាស់ដោយកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ក.អ.ស.ព.ន”) ដែលអាចអនុវត្តដោយផ្ទាល់នៅក្នុងច្បាប់ជាតិកម្ពុជាតាមរយៈមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ

- មាត្រា ១៤(៣)(ខ) នៃ ក.អ.ស.ព.ន៖
“ក្នុងការសម្រេចសេចក្តីចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌណាមួយប្រឆាំងមកលើខ្លួន ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី និងការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយមេធាវីដែលខ្លួនបានជ្រើសរើស”។

^១ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ “សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌” ច្បាប់បោះពុម្ពផ្សាយលើកទីពីរ (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៧៥ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/>

២.២ ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (“ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ”) និងច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ក៏ជាធានានូវសិទ្ធិទាំងនេះចំពោះជនជាប់ចោទពេញវ័យ និងកុមារទំនាស់នឹងច្បាប់។

- មាត្រា ៤៨ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ៖ “[...] ប្រសិនបើជនជាប់ចោទសុំរយៈពេល ឬប្រសិនបើគុណការយល់ឃើញថា រឿងក្តីនោះមិនទាន់អាចជំនុំជម្រះភ្លាមៗបានទេនោះ សំណុំរឿងត្រូវលើកទៅសវនាការក្រោយ [...]”
- មាត្រា ១៤៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ “កាលណាជនជាប់ចោទមានមេធាវីអម ចៅក្រមស៊ើបសួរ ត្រូវកោះហៅមេធាវីយ៉ាងតិចបំផុត ៥ (ប្រាំ) ថ្ងៃមុនការសាកសួរចម្លើយ។ ក្នុងចំណោមនេះ មេធាវីអាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿងនៃនីតិវិធី [...]”
- មាត្រា ២៥៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ និងមេធាវី អាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿងរហូតដល់ពេលបើកសវនាការ។ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលា ឧទ្ធរណ៍ត្រូវប្រគល់សេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដល់ក្រឡាបញ្ជីយូរបំផុត ១ (មួយ) ថ្ងៃមុនពេលសវនាការ។
- មាត្រា ៣១៩ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ មុនពេលសវនាការ មេធាវីអាចពិនិត្យមើលសំណុំរឿង នៅកាលវិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនៃគុណការនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រឡាបញ្ជី។
- មាត្រា ២៩ នៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន៖ “ក្នុងករណីណាក៏ដោយ ការសម្រេចចោទប្រកាន់ របស់ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវឱ្យដំណឹងភ្លាមៗដោយផ្ទាល់ និងដោយលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅកាន់ អនីតិជន ហើយប្រសិនបើសមស្រប ត្រូវឱ្យដំណឹងតាមរយៈអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬ អ្នកទំនុកបម្រុង និងមេធាវីរបស់អនីតិជនដើម្បីរៀបចំមធ្យោបាយការពារអនីតិជន។”

៣. សារសំខាន់

សិទ្ធិទទួលបានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី និងសិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវី គឺ ពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការធានានូវការទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងការអនុវត្តគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃសមភាពមធ្យោបាយ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យទាំងតំណាងអយ្យការ និងមេធាវីការពារក្តីមានឱកាសស្នើសុំក្នុងការរៀបចំ និងបង្ហាញការពារសំណុំរឿងរបស់ពួកគេ។¹⁰

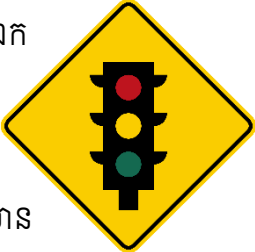
¹⁰ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៣២, អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ច្បាប់បោះពុម្ពផ្សាយលើកទីពីរ (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៧៥ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/>

ការធានាឱ្យមានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌មានវិសាលភាពហួសពីនៅក្នុងបន្ទប់សវនាការ ហើយបើមិនអនុញ្ញាតឱ្យជនជាប់ចោទមានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការពារក្តី អាចមានហានិភ័យនាំឱ្យមានការផ្ដន្ទាទោសខុស និងការមិនបានផ្តល់យុត្តិធម៌។

៤. ផែនការណ៍

សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការមានមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរៀបចំការពារក្តី ដែលផ្តល់សិទ្ធិឱ្យពួកគេទទួលបានឯកសារភស្តុតាងទាំងអស់ដែលតំណាងអយ្យការគ្រោងនឹងបង្ហាញនៅក្នុងតុលាការ ឬ ដែលជាការដោះបន្ទុក គឺមិនមែនជាសិទ្ធិដាច់ខាត ហើយដូច្នោះអាចរឹតត្បិតនៅក្នុងករណីពិសេស។

ក្នុងករណីខ្លះ តុលាការអាចអនុញ្ញាតឱ្យតំណាងអយ្យការដកយកនូវការបង្ហាញឯកសារមួយចំនួនពីមេធាវីការពារក្តី។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រការនេះអនុវត្តតែនៅក្នុងកាលៈទេសៈលើកលែងប៉ុណ្ណោះ ហើយត្រូវមានគោលបំណងស្របច្បាប់ ដូចជាដើម្បីការពារសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់បុគ្គលផ្សេងទៀត (ឧ. ដើម្បីការពារសាក្សី មិនឱ្យមានហានិភ័យពីការសងសឹក) ដើម្បីការពារសន្តិសុខជាតិ ឬការពារផលប្រយោជន៍សាធារណៈសំខាន់ៗ (ឧ. ដើម្បីរក្សាការសម្ងាត់នៃការស៊ើបអង្កេតដើម្បីធានានូវប្រសិទ្ធភាព)។ ការរឹតត្បិតដែលអនុវត្ត ត្រូវមានភាពចាំបំផុត និងសមមាត្រស្របតាមគោលបំណងស្របច្បាប់ ។¹¹

លើសពីនេះ ការរឹតត្បិតលើសិទ្ធិការពារក្តីក្នុងការទទួលបានឯកសារភស្តុតាងពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ មិនត្រូវធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភាពយុត្តិធម៌នៃសវនាការនោះទេ។ ការរឹតត្បិតត្រូវមានការសម្រេចដោយតុលាការ ពោលគឺមិនមែនដោយតំណាងអយ្យការនោះទេ។ ដើម្បីធ្វើដូច្នោះបាន តុលាការត្រូវតែធានាថាគោលការណ៍សមភាពមធ្យោបាយត្រូវបានការពារ ហើយថាភាពយុត្តិធម៌នៃការជំនុំជម្រះត្រូវបានការពារ។¹²

¹¹ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ សៀវភៅណែនាំស្តីពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ បោះពុម្ពផ្សាយលើកទីពីរ (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៧៨-៨៩ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/> OSCE “អត្ថបទច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ” (ឆ្នាំ២០១២) ទំព័រ១២៣-១២៤ <https://www.osce.org/odihr/94214#:~:text=Date&text=The%20Legal%20Digest%20of%20International,of%20OSCE%20trial%20monitoring%20operations>។

¹² អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ សៀវភៅណែនាំស្តីពីការជំនុំជម្រះដោយ, ទំព័រ ៧៨-៧៩។

សិទ្ធិនិយាយជាមួយមេធាវីរបស់ជនស្ថិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួន ឬជាប់ពន្ធនាគារអាចរឹតត្បិត ឬ ព្យួរនៅក្នុងកាលៈទេសៈលើកលែង។ កាលៈទេសៈទាំងនេះត្រូវតែមានបញ្ជាក់ដោយច្បាប់ ឬ បទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ ហើយតុលាការ ឬអាជ្ញាធរផ្សេងទៀតត្រូវចាត់ទុកថាមិនអាចខ្វះបានដើម្បីរក្សាសន្តិសុខ និងសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ។¹³ មិនថានៅក្នុងកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយមេធាវីរបស់ជនស្ថិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួន ឬជាប់ពន្ធនាគារមិន អាចបដិសេធឱ្យលើសពីពីរបីថ្ងៃបានឡើយ។¹⁴

¹³ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ “ អង្គការទទួលបន្ទុកគោលការណ៍សម្រាប់ការការពារជនគ្រប់រូបដែលកំពុងស្ថិតនៅក្រោមការ ឃុំខ្លួន ឬជាប់ពន្ធនាគារ” សេចក្តីសម្រេចលេខ ៤៣/១៧៣ (ថ្ងៃទី០៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៨៨) គោលការណ៍ ១៨ <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/ProfessionalInterest/bodyprinciples.pdf>។

¹⁴ ដដែល គោលការណ៍១៥។